

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nucleus Practici Tractatus, De Legibus

Marchius, Ewald

Coloniæ Agrippinæ, 1660 [erschienen] 1661

§. XVIII. De sententia & re judicata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42256

pugnetur, vocatur duplicatio, & contra hanc solet dari triplicatio, contra triplicationem iterum Quadruplicatio, & ita deinceps, multiplicatis nominibus, donec conclusione disputationi partium finis imponatur. Hæc autem multiplicatio, de Jure Canonico, non admittitur, saltem quoad testes antea productos, quos tertio refutare non licet, ne nimum extrahatur Judicium.

§. XVIII.

De Sententia & re judicata.

Sententia hic est ipsa pronunciatio, seu definitio Iudicis, finem controversiæ imponens, Res vero judicata est ipsa causa controversa, qua finem controversiæ pronuntiatione Iudicis accepit, vel absolute, vel condemnatione, Sententiarum alia est definitiva, alia Interlocutoria, Definitiva est Sententia Iudicis, quæ principalem causam seu controversiam, definit ac terminat, absolvendo vel condemnando, Sententia Interlocutoria proprie dicitur, quæ inter principium & finem causæ, super aliquo incidente vel emergenti profertur.

Sententia Interlocutoria dividitur in Interlocutoriam meram, & Interlocutoriam, quæ habet vim Sententiæ Definitivæ. Mere Interlocutoria est, quæ neque instantiæ neque negotio principali, nec etiam articulo
sub-

substantiali negotij principalis finem imponit, seu quæ quo ad id super quo fertur, non parit præjudicium irreparabile, nec, quantum est ex se, facit cessare officium Judicis, sed potest ab eodem Judice revocari. Talis est quæ defert Appellationi, licet hæc non possit revocari, quia id fit ex eo, quod *Judex* deferendo Appellationi, abdicet à se omnem Jurisdictionem. Talis quoque est, omnis pronunciatio Judicis post Definitivam, quia finito negotio, nihil quoad illud superest definiendum.

Sententia Interlocutoria, vim Definitivæ habens, dicitur, quæ quoad id, super quo fertur, parit præjudicium irreparabile, per definitivam, vel Appellationem à Definitiva, & postquam non expectatur alia Sententia super eo, super quo lata est, seu quæ causam principalem non definit, sed unam partem substantialem, negotij principalis: Et post se aliam Sententiam expectat, quæ toti causæ finem imponat, Talis est, quæ pronunciatur causa deserta. Item præceptum de solvendo: & omnis Sententia, quæ definit, unum articulum substantialem negotij principalis: Ut si Judex minorem, petentem restituit in integrum, pronunciet non esse minorem. si admittat vel rejicit exceptionem Peremptoriam

riam; insuper omnis Interlocutoria, quæ
 continet aliquid dari vel fieri. allegatis &
 prolatis hinc inde, tam ex parte Actoris,
 quam ex parte Rei, omnibus, quæ ad suam
 causam, & intentionem spectare judicaverint
 Judex ex officio suo mercenario, litigatores
 interrogare solet, an aliquid aliud, ad inten-
 tionis suæ probationem allegare velint,
 Quod si se allegare velle dixerint, audientur
 Et Judex competentem terminum statuet,
 intra quem illud allegent, quia Judex nequit
 ferre sententiam, nisi omnibus auditis, quæ
 litigatores utrimque producere & allegare
 volunt, si vero dixerint, se nihil aliud propo-
 nendum habere, jubebit eos utrimque ulte-
 rioribus probationibus renunciare, & in
 causa concludere, eaque renunciatio & con-
 clusio, confestim in actis inseritur, nec postea
 ulla vel allegatio vel probatio, vel exceptio
 admittitur. Indeque Judex, ad causæ princi-
 palis decisionem, se accinget, & allatis ac
 probatis omnibus, diligenter & mature dis-
 cussis, atq; examinatis, curabit citari utrum-
 que litigantium, ut certo die compareat, ad
 audiendum Jus dici & sententiam ferri. Al-
 ioque contra absentem, non citatum, lata
 sententia est nulla, itaque die dicto, præsentibus
 litigatoribus, seu eorum procuratoribus
 vel

vel et
 citatu
 quod
 tiam
 tribu
 ac so
 nomi
 senten
 pro, se
 sustin
 cipali
 senten
 rum, s
 bet.

Sen
 ut sit
 seu lit
 farum
 tiam
 specia
 In
 alias
 stata,
 que p
 distin
 cuna
 tenti
 tem f

vel etiam absentibus (dummodo legitime citati fuerint, & in assignatione diei dictum, quod siue comparuerint, siue non, ad sententiam ferendam procedetur) Judex ipse pro tribunali sedens, & justitiam æquitatemque, ac solum Deum præ oculis habens, Christi nomine invocato (prout semper in principio sententiæ invocari debet) Sententiam in scripto, secundum eum, qui justiore causam sustinuerit, feret, & finem controversiæ principali imponet. Debet autem Judex recitare sententiam in loco publico, & majorum suorum, si sit ordinarius, qui certam sedem habet.

Sententia quoque de scripto recitari debet ut sit valida. Excipiuntur tamen leves causæ seu lites, maxime vilium personarum, & causarum, in quibus non est opus ferri sententiam scripto, Item causa matrimonialis, idq; speciali favore matrimonij & liberorum.

Insuper ferri debet servato Juris ordine, alias nulla est, ideoque ferri debet lite contestata, auditis utrimque probationibus, causaque plene cognita, alias non valet; Et in eo distinguitur, ab Interlocutoria, Præterea, secundum allegata & probata; ferenda erit sententia, non secundum scientiam privatam; Item secundum legum præscripta: nam sen-
ten-

ten-

tentia lata contra leges aut canones, si contineat Juris errorem expressum, est ipso Jure nulla. Quod si vero iudex secutus falsa testimonia vel instrumenta, sententiam tulerit, etiam Jure valebit, sed per restitutionem in integrum & ex integro de causa agi poterit.

Ad hæc ferri debet Sententiâ, tempore congruo, & quidem in criminalibus, intra duos annos, à contestatione litis numerandos; aliâs, lapsu biennij, instantia accusatoris perit, & accusator punitur. In civilibus autem, intra triennium, à contestatione litis numerandum, aliâs triennij lapsu, judicij instantia extinguitur, licet Jus Canonicum, quod à quolibet justo gravamine, prius admiserat appellationem, noluerit instantiam lapsu triennij perire. Præterea, ferri debet, die non feriata, sed juridica; aliâs non tenet, sive feriæ sint indictæ in honorem Dei, sive ob hominum necessitatem, sive sint repentinae sive non.

Potest etiam Sententia ferri dilatione pendente, aliâs est nulla, semperque continere debet condemnationem vel absolutionem, expresse vel virtualiter, aliâs vel aliter non valet; potest tamen eadem Sententia, & Absolutionem, & Condemnationem continere, respectu diversorum articulorum; cau-

sam

sam v
regula
suetu
sente
pressa
cundu
nique
tanqu
nare i
crimi
Fin
primi
judici
tiam c
iudex
potest
re, nec
in exp
potest
cundu
est, ub
ubi in
scient
appel
tate h
jure :
Terti
quo l

sam vero condemnationis vel absolutionis, regulariter exprimi non oportet, neque consuetum est exprimi, quia ea probata; falsa, sententia esset ipso jure nulla, quæ non expressa causa, præsumitur rite & legitime, secundum causas ex actis apparentes lata; denique incumbit Judici regulariter, victum tanquam temerarium litigatorem, condemnare in expensas, tam in civilibus quam in criminalibus.

Finis, & effectus sententiæ Definitivæ, imprimis est, finire litem, & finire potestatem judicis, quia is, posteaquam semel sententiam dixit, quoad eam causam desinit esse iudex, & ideo sententiam semel latam, non potest mutare, emendare, corrigere, revocare, nec, in ea, reservare sibi condemnationem in expensas, quia jam functus est officio, nec potest pro parte decidere, pro parte non. Secundo facit Jus inter partes, inter quas lata est, ubi in rem transiverit judicatam, id est, ubi intra decem dies, à die prolationis, vel scientiæ ab ea non fuerit appellatum, aut appellatio fuerit deserta, quia tum pro veritate habetur, idque præsumptione juris & de jure: licet contra jus litigatoris lata fuerit. Tertius effectus est, producere actori, pro quo lata est, actionem judicati sive rei judi-

catæ, ut præstet reus id, in quo condemnatus est, satisfaciaturque Sententiæ; Estque civilis ea actio, descendens ex Lege XII. Tabularum, personalis, perpetua, & rei persecutoria hæredi & in hæredem competens, Reo vero, per sententiam absoluto, producit exceptionem rei judicatæ, contra Actorem ejusque hæredem, vel alium ejus nomine agentem, nisi forte, nunc ab intestato conveniatur, qui ante, ex testamento conveniebatur.

Denique Sententia semel lata, non rescinditur, prætextu Instrumentorum de novo re-
 pertorum, vel aliarum probationum, nisi lata sit ex præsumptionibus, aut ex opinionibus peritorum, in aliqua arte, aut in causa Matrimoniali, aliisque causis exceptis, nec item ratione erroris in calculo, seu computatione, nisi error calculi in Sententia exprimat, solum quoque rei judicatæ auctoritate, non repetitur tanquam indebitum.

§. XIX.

De Appellationibus.

Quia Sententia subinde fertur, contra Jus alterius litigantium, sive per imperitiam judicis, sive, quia litigator, non satis jus suum deduxerit & probaverit; ideo necessarium fuit ut introduceretur appellandi usus, nam per Appellationem effectus Sententiæ